

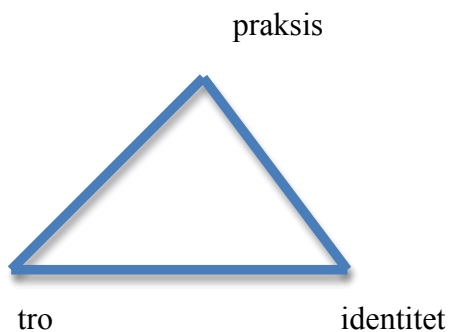
Japanisk religion: 1. Introduktion

Foruden at give en kort introduktion til japansk religion med udgangspunkt i nutiden, omhandler kapitlet primært to forskellige, teoretiske felter: hvad er ”religion” og hvordan kan man forstå religiøs diversitet?

Religion:

Japansk religion er oplagt som empirisk eksempel til en diskussion af religionsbegrebet. Hvornår er noget religion, med hvilke kriterier definerer vi det, hvordan giver det sig udtryk?

Med fokus på japansk religion som ”praksisreligion” kan der lægges op til en diskussion af gamle religionsdefinitioners fokus på tro og doktriner som væsentlige parametre, og i et sammenligneligt perspektiv (med fx monoteistiske religioner) vil sådanne forskelle både kunne tydeliggøres, men samtidig også lægge op til at anskue også andre religioner ud fra et ”praksis-perspektiv”. Andre begreber kan naturligvis inddrages, og følgende simple illustration kan angive en måde at forstå religionsfeltet på:

Figur 1: Religion

Evt kan Ninian Smarts kendte model bruges til diskussion heraf. Denne illustration fra nettet har ”det hellige” i midten, hvilket de fleste religionsmodeller opererer med. Man kan diskutere, om ideen om ”det hellige” har samme betydning i japansk (eller ikke-monoteistiske) religion(er), og hvad vi overhovedet har af ”målestok” til det hellige?

Figur 2. Ninian Smarts 6 dimensioner

Af definere og afgrænse religionsbegrebet er i sig selv en god øvelse, og kan i en japansk kontekst være med til også at sætte spørgsmålstegn ved sekulariseringsbegrebet og i det hele taget ved flere af de religionsfænomenologiske begreber, religionsvidenskaben betjener sig af. Hvis der ikke er en markant forskel mellem denne og en anden verden, kan man da uproblematisk bruge sådanne? Eller er det netop forskerens/lærerens/elevens opgave at kunne forstå også så tilsyneladende eksotiske kontekster som den japanske også med et velkendt, analytisk begrebsapparat? Er der alligevel en pointe i, at vi bruger begreber som religion, myte, ritual, renhed/urenhed etc. på tværs af kulturer, selv om vi ved, at de er skabt i en kristen/vestlig kultur?

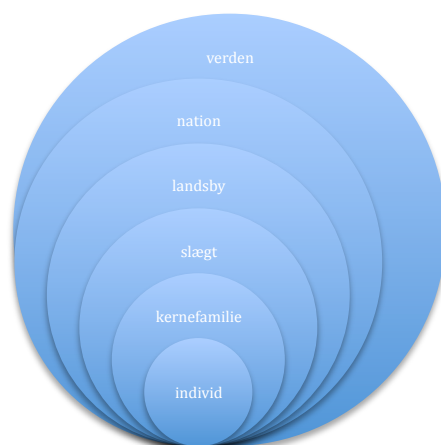
Enhed og diversitet:

De forskellige religioner i Japan kan forstås hver for sig. Det er helt legalt at bruge de enkelte kapitler, man vil bruge fx i et komparativt perspektiv; fx shinto, buddhisme eller nye religioner. Disse kan læses selvstændigt, uden nødvendig indføring i hele det japanske univers. Men religionerne hænger sammen, og har gjort det meste af historien. Religiøs pluralisme vil derfor være et oplagt emne at diskutere; hvad betyder det, når religioner ”arbejder sammen”, blandes eller konkurrerer på markedet? Er det overhovedet muligt at religioner er ublandede?

De fem aspekter, som er forklaret som generelle karakteristika for japansk religion generelt kan undersøges i de enkelte kapitler, men også stå som selvstændige temaer. Er disse unikke japanske, eller kender vi dem fra andre religioner også?

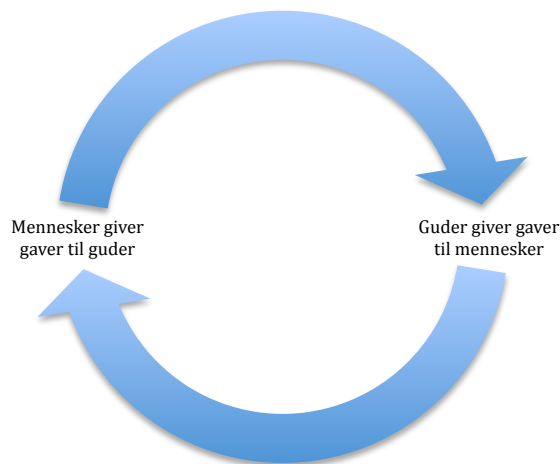
Til illustration af enkelte af temaerne kan nedenstående evt. anvendes:

Individ/kollektiv

Figur 3. Individet er del af en lang række af relationer og skal altid se sig som del heraf. Forfædre, kami og buddhaer kan ses som parallelle eksistenser – eller som del af den udvidede familie. Er dette universelt eller typisk for ”kollektivistiske kulturer”?

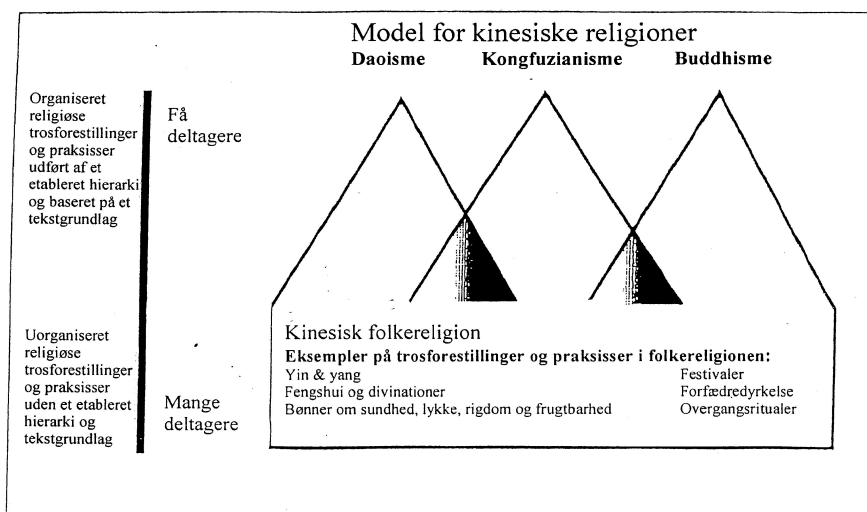
Gaveudveksling

Figur 4. Mennesker handler med guder, nogle gange alene via objekter eller handlinger, andre gange via en mellemmand. Der er forskel på både ”investering” og ”fortjeneste”. Gaver kan være ofringer til kami (ris, vand), forfædrene (frugt, grøntsager), eller de religiøse specialister (munke, præster), der som repræsentanter for det religiøse system (og den anden verden) modtager fx penge, mad eller risbrændevin. Til gengæld forventer ”giveren” at få ”modgaver” (lykke, helbredelse, mening, materielle goder) fra kami/buddhaer/forfædre. For den asketiske buddhist kan selv-ofrelse ses som en form for symbolsk gave; til gengæld for at investere sit jeg, forventes indsigt eller frelse (fx ved erkendelse af Buddha-natur, ikke-selv) i dette liv eller kommende tilværelser.

Videoen Takaosan Yakuoin Yukiji illustrerer denne udveksling med guderne. Det buddhistiske tempel på Takaobjerget ligger en times kørsel fra Tokyo, og er oplagt som udflugtsmål og pilgrimsfærd. Her er forskellige ritualer mulige, der alle sigter på det samme: dennesidige fortjenester (*genze riyaku*). Man foretager et ritual, der forventes at give en konkret respons. Videoen kan bruges til at diskutere de enkelte rituelle handlinger, de mulige ”rationaler” bag de enkelte ritualer og mulig genkendelighed i struktur og udformning.

Enhed/diversitet

Figur 5. Illustrationen, som anvendes i en senere udgave om kinesisk religion, kan bruges i forbindelse med japansk religion; daoisme udskiftes da med shinto. ”Folkereligion” kan også kaldes ”fællesreligion”, for det er det, alle religionerne har tilfælles. For den enkelte bruger er der ikke nødvendigvis forskel på religionerne.